

TERÖRÜN KIRSAL KALKINMA VE GÖÇ ÜZERİNDE Kİ ETKİSİ THE IMPACT OF TERRORISM ON RURAL DEVELOPMENT AND MIGRATION

Yelda SEVİM*
Ayşe ÖZPOLAT**

Öz

Kırsal kalkınma bölgesel kalkınmanın vazgeçilmez bir unsurudur. Bundan dolayı Güneydoğu Anadolu Bölgesinin kalkınmasının önündeki en büyük engellerden biri kırsal kalkınma hamlelerinin yapılmaması görülebilir. Türkiye'de terörün kırsal kesimi hedef alması, söylem olarak geri kalmışlığı kullanması ve kendine desteği bu söylem üzerinden bulması kırsal kalkınmanın önemini göstermektedir. Bölgesel kalkınmaya paralel bir seyir izleyen kırsal kalkınma PKK terörünün hem engellediği hem de söylemini geliştirdiği bir alandır. Özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde yaşanan toplumsal hareketliliğe; coğrafi ve sosyo-ekonomik olumsuzlukların yanı sıra terör olaylarının da etkisi bulunmaktadır.

Yapılan bu çalışmada Türkiye'de kırsal kalkınma ve terör ilişkisi üzerinde durulmuştur. Kırsal kalkınmanın önündeki engeller ve günümüzde gelinen nokta, çözüm yolları ile sunulmuştur. Araştırmanın örneklemini Diyarbakır ilinin Ergani ilçesindeki 9 köy oluşturmaktadır. Göç, terör, kırsal kalkınma, bölgesel kalkınma, şiddet, korku başlıkları irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kırsal kalkınma, Terör, Göç, Korku.

Abstract

Rural development is an essential factor of regional development. For this reason one of the biggest obstacles that could be seen before the development of the Southeastern Anatolian Region is the failure of effort shown towards rural development. Backwardness used in support for rural areas being the target of terrorism in Turkey shows the importance of rural development. Following a parallel course to regional development, rural development is an area PKK terrorism prevents as well as enhancing its appeal. The social movements seen especially in the Eastern and South Eastern Anatolia Region are impacts of geographic and socio-economic unfortunateness as well as acts of terrorism.

The relationship between rural development and terrorism has been the focus of this research. The barriers and obstacles before rural development and the current situation has been presented alongside solutions. The research sample is formed from 9 villages in the Ergani district of the Diyarbakır province. Topics that have been examined are immigration, terrorism, rural development, violence and fear.

Keywords: Rural Development, Terror, Migration, Fear.

GİRİŞ

Türkiye'de kırsal göçün nedenleri, genelde kırsal alandan kaynaklanan itici ve kentsel alandan kaynaklanan çekici faktörler olmak üzere, iki ana başlıkta toplanmıştır. Ancak sorunun ekonomik, sosyal, politik ve kültürel nedenleri de ayrı bir tartışma konusudur. Dünyada kırsal göçün önlenmesi yönünde atılan adımların hareket noktasını, kır ve kent yaşam farklılığının azaltılması oluşturmaktadır.

Türkiye'de terörün kırsal kesimi hedef alması, söylem olarak geri kalmışlığı kullanması ve kendine desteği bu söylem üzerinden bulması kırsal kalkınmanın önemini göstermektedir. Bölgesel kalkınmaya paralel bir seyir izleyen kırsal kalkınma PKK terörünün hem engellediği hem de söylemini geliştirdiği bir alandır. Özellikle Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde yaşanan toplumsal hareketliliğe; coğrafi ve sosyo-ekonomik olumsuzlukların yanı sıra terör olaylarının da etkisi bulunmaktadır. Yapılan bu çalışmada Türkiye'de kırsal kalkınma ve terör ilişkisi üzerinde durulmuştur. Kırsal kalkınmanın önündeki engeller ve günümüzde gelinen nokta, çözüm yolları ile sunulmuştur.

1. Araştırmanın Yöntemi ve Amacı

Algıların ve olayların doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül olarak incelendiği nitel araştırma yöntemleri, sosyal olguları bağlı buldukları çevre içerisinde anlamayı sağlamaktadır. Bu olumlu yanıyla birlikte nitel araştırma sosyal olayların nedensel açıklamaları, bazen sadece bölgesel olarak sınırlı kalıp yapılan araştırmanın genellenebilir sonuçlar çıkarabilmesinden uzaktır. Fakat durumun anlaşılabilmesinde ve araştırmacıya kazandırdığı farklı bakış açılarıyla nitel araştırma yöntemleri her olayın kendi ortamında

* Yrd. Doç. Dr., Fırat Ün. İnsani ve Sosyal Bilimler Fak. Sosyoloji Bölümü, ysevim@firat.edu.tr ,

** Öğr. Gör., Fırat Ün. Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu. asayi@firat.edu.tr

anlaşılmasını sağlamaktadır (Yıldırım, Şimşek, 2005:39-43). Gerçek anlamda kavrayamadığımız olguların daha geniş bir çerçevede değerlendirilmesi için yapılan araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır (Yıldırım, Şimşek, 2005:72). Kırsal kalkınmanın terörle ilişkisi değerlendirilerek kırsal kalkınmanın önündeki en büyük engel irdelenmiştir. Örneklem olarak maksimum çeşitlilik ve kartopu örneklemi çeşidi alınmış bu bağlamda araştırmanın örneklemi Diyarbakır ili Ergani ilçesi boşaltılan ve boşaltılmayan olmak üzere toplam 9 köye uygulama yapılmıştır. Araştırmada göç, terör, kırsal kalkınma, bölgesel kalkınma, şiddet, korku başlıkları altında yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla muhtarlarla görüşme yapılmıştır.

Araştırmamızın amacı, Türkiye'de kırsal kalkınma ve terör ilişkisini açıklamaya çalışmak, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde süreç itibariyle kırsal kalkınmanın önündeki engeller ve günümüzde gelinen nokta, çözüm yolları olarak neler önerilebilir gibi konulara işaret etmektedir.

2. İnsan Davranışının Kaynağı ve Terör

Terörün anlamında tam bir devletlerarası tanıma ulaşılamasa bile yaptığı etki itibariyle ve terörün amaç ve araç bağlamında tanımı yapılmaktadır. Şiddeti enstrüman olarak kullanan terör, bir hedefe yönelik strateji veya savaş yöntemi olarak siyaseti etkilemeyi ve kamu düzenini ihlal edip bir devlet düzeni kurmayı, belirli bir davanın ya da sorunun propagandasını yapmayı amaçlamaktadır. Terörist eylemlerdeki süreklilik ve içerdiği şiddet korkutup sindirme politikasının devamını ve siyasi amacına ulaşmayı sağlamaktadır (Akkaya, 2009: 344, 345, Tavlaş, 1995:128). Terör, kaçırma, cinayet, bombalama, gibi eylemlerle dehşet ve aşırı algılamaya neden olmaktadır. Bunun sonucunda oluşan yüksek düzeydeki korku ile terörizm duygusal tepkiler yaratarak toplumsal etkiler oluşturma çabasıdır. Terör gerçekleşme yönü olarak ister üstten yani yönetici sınıftan, ister alttan yani yönetilenlerden gerçekleşmiş olsun korku duygusunu yaratarak silmek ve yok etmeyi amaçlamaktadır (Ergil, 1980:1,2 47).

İnsan davranışlarında rasyonellik ve duygu ikilemi arasında hangisinin daha öne çıktığı her zaman tartışılmıştır. Suç teorisyenleri daha çok rasyonelliği öne çıkarmalarına rağmen sosyolojik olarak incelemeye alınan terör olgusunda, terörün tabanında rasyonelliğin yerini duyguların aldığı görülebilir. Buna mukabil çalışma konusunun ekonomik boyutunun olmasından dolayı Pareto'nun kuramından faydalanılacaktır. Pareto'ya göre, kişinin düşüncesinde kurduğu amaç-araç arasındaki ilişki ile reelde nesnel gelişen amaç-araç ilişkisi arasındaki uyumun olması mantıklı davranışları oluşturmakla birlikte ekonominin konusunu oluşturmaktadır. Pareto'ya göre "özne ve nesnel olarak mantıklı bağ ortaya koyamayan davranışlar mantıklı olmayan" davranışlardır ve sosyolojinin konusunu mantıklı olmayan davranışları içermektedir. İnsan subjektif duygulara ve tutkulara dayanan hedeflere yönelmiş eylemleri gerçekleştirdiğinden mantığıyla hareket etmez (Aron, 2010:292) . Buna bağlı olarak toplumsal bütünü davranışlarını anlayabilmek için yapılanla söylenen arasındaki bağlantının kurulması gerekmektedir. Pareto'ya göre özellikle kriz, kargaşa ve savaş dönemlerinde toplumsal duygular daha belirgin hale gelir ve kalıcılaşırlar (Turner, Beeghley, 2010: 427-436; Aron, 2010). Duygusal eylem olarak şiddet, tıpkı vücudun ağrı olarak verdiği işaret gibi bir şeylerin yanlış gittiğinin göstergesidir. Toplumsal sorunlardan dolayı toplumdaki umutsuzluk duygusunun yaygınlaşması ve bireysel olarak umut temelinde şiddet, bir çözüm aracı olarak görülebilmektedir. Bireysel olarak bu amaç dâhilinde terörist özünü özgürleştirme adına yaptığı eylemlerde kendini bunalımdan kurtarmakla birlikte yaptığı eylemin amacını yücelterek erdem olarak telakki ettiği düşüncelere kendini feda etmektedir. (Ergil,1980:44,45).

Terörün duygular üzerinden eylemlerine taraftar bulmasında ve yapılan eylemlerin ses getirmesinde, umutsuzluk, çaresizlik, korku, güçsüzlük, endişe duyguları görebilmek mümkündür. Engellenme ve yabancılaşma sonrası bireylerin edilgenliğin baskınlığı terörün süreç itibariyle devamını ve yıkıcılığını artırmaktadır (Ergil,1980). İnsanları yoğun bir korkuyla itaat ettirmek için terör ve dehşetin kullanılması, korkuyu yarattığı bölgede masum insanların seçilmesi ve şiddeti üstünde uygulandığı insanların da masum olması, Albert Camus'un "terörizm; masumun boğazlanması, masumluğun ve hayatın çifte kurban verilmesidir" tarifine uymaktadır (Altuğ,1995:17,22,23).

Terör kendi içinde paradokslar barındırmaktadır. Duyguları kullanmasına rağmen ahlaki güdülere düşman ve ahlaki olanı ortaya çıkaran duygusallığa da karşıdır. Usavurmaların karşısında olup rasyonaliteye vurgu yapmaktadır. Örneğin hürriyet için ortaya çıktığını iddia etmesine rağmen örgüt içinde ve örgütün çevresiyle ilişkisinde hürriyetten bahsedilemez. Ayrıca terör, hürriyet mekanizmasını felç ederek medeniyetin gelişmesinin önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır (Soyvural, 1997:22).

Duygusalı yıkıp sadece kendisinin yücelttiği edemler etrafında bütünlendirdiği üyelerini ve saldırdığı korkuyla tarumar ettiği bölgeyi sadece ekonomik, siyasi anlamda değil edebi anlamda kısır bıraktığı için bölgedeki insanın hayal gücü sınırlanmakta buna bağlı olarak kendi ürettiği dil ile kendi pasif

destekçisini yaratmaktadır. Dil anlama ve düşünme ile iç içedir. Kullanılan dil ve kelime hazinesi kişinin dünya algısını verecektir, lehçe ile konuşan ve standart dili eksik anlayan kişi yaşadığı çağa uymayan sınırlı dar görüşlü bir dünya kavrayışına sahip olacaktır (Ives, 2011: 62,133-138).

Terörizmin bir hükümete baskı yaparak politika değiştirme amacının olması terörün sadece bölgesel sorunlarla analiz edilemez olduğunu göstermektedir. Böylece uluslararası bir boyuta sahip olan terörizmin hükümetler ve devletler olarak beslediği desteklediği organlarca yapılması ile kaynak, uygulama alanı olarak yabancı bir hükümetin veya uluslararası örgütlerin siyasetini etkileme amaçlı yapılması ile de hegemonik yönünü ortaya çıkarmaktadır. Günümüzdeki terör eylemlerinin hemen hemen hepsi uluslararası boyut kazanmaktadır (Altuğ, 1995:23). Güç merkezleri, amaçları doğrultusunda hedef ülkelerin bütünlüğüne, iç güvenliğine ve egemenliğine ideolojik ve etnik temelli stratejiler geliştirerek terörü kullanarak ülkelerin jeopolitik ve jeo-ekonomik durumlarını kendilerine göre şekillendirmektedirler. (Küçükaya, 2003:1, Tavlaş,1995:126). Kısaca uluslararası boyutuyla terör, büyük savaşları göze alamayan güç sahiplerinin vekâlet yoluyla yaptığı savaştır (Tavlaş, 1995:129).

Siyaset alanında demokrasi ve terör ilişkisini incelendiği takdirde ise demokratik ülkelerin terörist eylemlerden etkilenmediğini söylenemez. Terörü uluslararası boyutuyla demokrasi ile değerlendirmeye tabi tuttuğumuzda terörizm amaçlarındaki ve söylemlerindeki çeşitlilikten dolayı küreselleşebilmektedir. Bölgesel geri kalmışlığın sebepleri arasında görülen sömürü ilişkilerinde sömürene yöneltilen terörist eylemler, demokrasinin eylemleri engellediğini söylemini çürütmektedir. 11 Eylül saldırıları bu duruma verilecek en iyi örnektir (Altuğ, 1995:46). Terörün, bölgesel geri kalmışlık söyleminin kullanılarak eylemlerini yapması adaletsizliğin, baskının ve zulmün kaldırıldığı takdirde biteceği anlayışı günümüzde imkânsızdır. Çıkar ilişkileri olarak değerlendirildiği takdirde terörist faaliyetler, bölgesel geri kalmışlığın da en temel nedeni haline gelmektedir. İstikrarın bozulması, toplumun zayıflaması ve bölgede hâkim bir şiddet kültürünün oluşması, güvensizlik ve korku duygularıyla birlikte göçe neden olmakta ve bölgedeki aktif insan gücü yok olmaktadır. Yine bunlara bağlı olarak yatırımlar eksik kalmakta ve geri kalmışlık hem terörün yarattığı bir sonuç hem de kullandığı bir söylem oluvermektedir.

Eğitimli kişiler, terör eylemlerinden uzaktır tezi yapılan araştırmalarda anlamını kaybetmekle beraber eğitim olanaklarının bölgedeki düzeyi ve eğitimin kalitesi terör ve kırsal kalkınma açısından önem arz etmektedir. Eğitim olanaklarından yeterli düzeyde yararlanamayan, hem örgüt hem de gelenekler tarafından kısıtlanan bölge çocukları yabancılaşma süreci (bireyin memnun olmadığı sosyal çevresinden, onu saran kurum ve ilişkilerden uzaklaşması, kopması onlara karşı kendini yabancı hissetmesi) sonunda aileden kopabilmekte edindiği değer yargıları ile aşırı benlik duygusu geliştirmekte ve bireyi kendini ispat noktasında terörizme itebilmektedir (Sevim,2001:261). Örgün eğitimin yaygınlaştırılmasıyla terörü önleme veya azaltma olasılığının yanında günlük terörist hücrelerde verilen eğitimde çok önemli olmaktadır. Terörist eylemlerle sindirmek ve kamuoyunu etkilemek amacıyla eğitim alanına yapılan müdahaleler sonucu eylemlerin haklı olduğunu yaygınlaştırarak taraftar edinme ve terör olmadan seslerini duyurulamayacağını yayma ancak yine karşı eğitim vasıtasıyla engellenebilir (Soyvural, 1997:23). Var olan yasaların ve kurumların egemen güçlerin yararına işlediği sloganına eğitim kurumlarının dâhil edilmesi veya illegal bu yönde eğitim verilmesi terörün çıkış noktası olan fikir ve düşüncelerin güçlenmesine neden olmaktadır. Ayrıca eğitim kurumlarının terörün eleman edinme yerleri olarak kullanılması ise başka bir yönden araştırılması gereken konu olarak görülebilir. İdeolojisini yayarken duygulara yaslanması terörün dayandığı duyguların oluşma şartlarının değiştirilmesi ile mümkün olduğunu söylenebilir.

3. Kırsal kalkınma, Göç, Terör ve Doğu-Güneydoğu Anadolu Bölgesi:

Birçok gelişmiş ülke için kırsal alan, nüfus büyüklüğü ve yoğunluğu, kent merkezine uzaklık, kentleşme düzeyi, temel ekonomik faaliyet alanlarına göre tanımlanmaktadır. Fakat ülkemizde bu tanımlama daha çok "kentsel alanların dışında kendine özel doğal coğrafi özelliklere sahip, sayıca fazla, küçük ve dağınık yerleşimlerin yaygın, nüfus yoğunluğunun düşük olduğu alanlar" tanımı yapılmasıyla birlikte nüfus yoğunluğuna bağlı km² başına 150 kişi düşen yerler kırsal alan olarak tanımlanmaktadır (9. Kalkınma Planı, 2006:10,11). Kırsal alanın en önemli tanımlama parametreleri olan nüfus ve ekonomik faaliyet alanı değerlendirmeye alınarak daha iyi bir kırsal alan tanımlaması yapılabilir. Sadece nüfusun alınarak kırsal alanın belirlenmesi sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel alandaki kalkınma hamlelerini eksik bırakacak ya da homojen bir kalkınmanın önünü engelleyecektir.

Kırsal alan tanımlamasından sonra kırsal kalkınma kavramı üzerinde durulması gerekmektedir. Dokuzuncu kalkınma planı içerisinde kırsal kalkınma kavramı "kırsal yerleşimlerde yaşayanların, insanca yaşam koşullarına erişim olanaklarının artması, kalkınma temelinde değişim taleplerinin desteklenmesi, bireylerin kendi öz güçlerini keşfetmesi ve ona dayanması, gelir dağılımında adaletin sağlanması, gelirlerinin artması, eğitim ve sağlık hizmetlerine ulaşım oranının yükselmesi, doğal kaynakların korunarak kullanılması ve zenginliklerin kırsaldaki

bireyin hayatına yansımaya süreci” olarak tanımlanmıştır (9. Kalkınma Planı, 2006:10,11). Kırsal kalkınma, kırsal alandaki nüfus oranında en büyük etkidir. Kırdan kente göçün temel nedenleri olarak kırsal alanlar mahrumiyet alanları sayılmakta ve bu mahrumiyet alanları kent yaşamına bağlı olarak sıralanmaktadır. WB'nin kırsal kalkınma stratejisi kapsamında, yaşam standardı olarak kır kent ayırımın en aza indirilmesi, eşit ekonomik fırsatların sunulması, kırın çekici hale getirilmesi, çağın gerektirdiği ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel ve teknolojik değişikliklere adaptasyonun sağlanabildiği bir hedef amaçlanmıştır. Kırsal alandaki yaşam standardının kentsel alana çekilmesindeki hedef, kırsal yaşamın nüfus oranında azalmayı engelleyerek göçü önlemek, kırsala özgü ekonomik faaliyetlerin devamlılığını sağlamak ve işsizliğin önüne geçmek olarak sıralanabilir (Giray, Akın, Gün). Bu amaçların hedefine ulaşabilmesi ancak ve ancak yerel ajanların desteğiyle mümkündür. Kırsal kalkınma bölgesel kalkınmanın vazgeçilmez bir unsuru olmasından dolayı bölgenin kalkınmasının önündeki engeller kırsal kalkınma hamlelerinin yapılmaması veya bu hamlelere sekte vurulması olarak sıralanabilir.

Kırsal kalkınma, bölgesel olarak analiz edecek olursak, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde kırsal alan yerleşim yerlerinin dağınık olması ve küçük birimlerden oluşmasından dolayı bölgedeki kırsal kalkınmada ve güvenliğin sağlanmasında sorunlar doğurmaktadır. Bu olumsuz yapıdan kaynaklı olarak projelerin uygulanmasında yerleşim birimlerinin dağınıklığı, altyapı hizmetlerinin ulaştırılmasında zorluğa neden olmaktadır (Çolakoğlu, 2007:190). Ayrıca bölgenin kırsal kalkınması için üretilen projelerin kamu kaynakların aktarılmasına ek olarak eğitim ve bilinçli sivil toplum desteği, siyasi iktidar desteği ve yerel yönetimlerin de desteğini alarak projelerden verimlilik alınabilir. Projelerin partiler üstü siyaseti gerektirmesine rağmen iktidar değişiklikleriyle birlikte bu projelerin kurban edilmesi ve yarım kalması hem kaynak israfına hem de kırsal geri kalmışlığa neden olmaktadır (Çolakoğlu 2007:198). İşsizliğin ve gizli işsizliğin önlenmesinde bu projelerin önemi büyük olmakla birlikte kırsal ekonomik faaliyet alanlarına göre tesislerin kurulması hem üretim hem de işleme aşamasında bölge insanının faaliyet alanında bulunması, ekonomik sorunların yanı sıra göçünde önüne geçilmesini sağlayacaktır. Kırsal kesim insanının kente oranla eğitim oranının ve demokratik katılım bilincinin düşük oluşu yapılacak projelerin sadece ekonomik olarak değil kültürel alanında iyileştirilmesi gerekliliğini doğurmaktadır (Çolakoğlu 2007:199).

Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak planlı dönemler boyunca kırsal kalkınma için bazı stratejiler geliştirilmiş fakat bu stratejilerin, kırsal alanda yaşam ve çalışma ortamlarını iyileştirmediği, hayat standartlarının ve gelir düzeyinin yükseltilerek refahı artırmadığı, bölgesel geri kalmışlığın önlenemediği görülmüştür. Kırsal yaşamın geri kalmışlığına rağmen kırsal kesimin yaşam standardının kentsel kesime yaklaştırılmasıyla birlikte kırsal kesimde oluşmuş olumsuz duygular yok edilerek topyekûn bir kalkınmanın gerçekleşeceği söylenebilir. Tarımsal yapının iyileştirilmesiyle birlikte tarımsal üretimde kalitenin artırılması ve tarımsal üretimin sanayi ile entegre edilmesi sonucu işsizliğin ve göçün azalması gerçekleşebilir. Eğitim sağlık, sosyal güvenlik, örgütlenme, barınma, ulaşım, haberleşme, pazarlama gibi sosyal, kültürel ve ekonomik önlemlerle kırsal yaşam daha çekici hale dönüştürülebilir (Can, Esengün, 2007:44).

Kırsal kalkınmanın gerçekleşmemesi sonucu göçler yaşanmaktadır. İnsanlar birçok amaçla göç etmesine rağmen sonuçlar itibariyle sorunlara neden olmaktadır. Göç mekansal olarak değerlendirildiğinde iki taraflı bir olgu olarak göç hareketinin başladığı yer ile ulaşılan yer arasında sorunlar yaratmaktadır. Göç hareketinin başladığı yerde nüfusun aktif kesiminin gitmesi, daha az girişimci ve az dinamik kesiminin kalmasına neden olmakta ve göç veren bölgelerin gelişme hızlarını düşürerek göçün artmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda ise geri kalmışlık ortaya çıkmaktadır. Üretimle birlikte tüketiminde analizini yapıldığı takdirde göç veren bölgelerin pazar özelliğini de yitirdiği görülmekte ve küçülmeye başka bir neden oluşturmaktadır (Yıldırım, 2004:37). Nüfusun azalması sonucu üretimin-tüketimin durması somut göstergeler olmakla birlikte sosyal yaşamın özünde de ciddi değişikliklere neden olarak kültürün gerilemesine yol açmakta ve manevi kültürün dinamik tarafı kaybolup, gerileyerek daha bağınaz bir yapı oluşmaktadır. Göç hareketinin başladığı yerde bağların zorunlu kopması sonucu ekonomik, kültürel ve psikolojik sorunların daha şiddetli yaşanmasına neden olmaktadır. Göç her iki taraf içinde yoksulluk, eğitim sorunları ve işsizliği birlikte getirmektedir. Özellikle yoksulluğun yarattığı sorun bireylerin çözüm olmayan çözümlere ya da zorunlu göçe neden olan sorunların çözüm olarak görülmesine neden olmaktadır (Tekeli, 2000:145'den Dinler, içli, 2005:12).

Bölgesel olarak değerlendirmeye aldığımız Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yaşanan toplumsal hareketliliğe coğrafi ve sosyo-ekonomik olumsuzlukların yanı sıra terör olaylarının da etkisi bulunmaktadır. Terör sonucu kırdan kente yapılan göçlerde sanayi ve ticaret sektöründeki istihdam düşüklüğü ve çalışan kesiminde büyük oranda tarım işçisi olması işsizlik ve gizli işsizliği artırmaktadır (Sevim, 2009:20). İşsizlik ve gizli işsizlik sonucu iç göçün yoğun olarak yaşanması bölge insanının yüzde

67,5 gibi bir oranda psikolojik olarak yıpranmasına da neden olmuştur. Bölgede yaşanan zorunlu göçü tetikleyen olay travmatik olduğundan zorunlu göç sonucu yerinden edilme göç öncesi göç sırası ve sonrasında ruhsal durumlar veya buna bağlı duygular üzerinde etkilidir. Güvensizlik, yalnızlık, yas gibi pek çok bilişsel sorunda bu süreci tetiklemeyle birlikte yoğun kaygı ve umutsuzlukta oluşmaktadır (Sevim, 2009:29). Bölge insanının bu ruh haline sahip olması sonucu yılgınlık ve umutsuzluk ya da şiddetin bölgedeki sorunlara çözüm olarak algılanmasına neden olmaktadır. Bölge siyasetinde yanlış uygulamalar sonucu ve terörün bu yanlışlıkları kullanması bölgenin ve bölge kırsalının söyleminde yapılan düzeltmelere rağmen bitmeyen yakınmalara neden olmuştur.

4.Verilerle Terörün Kırsal Kalkınma Üzerinde Etkisi ve Geri Kalmışlık Söylemi

Diyarbakır ili Ergani İlçesine Bağlı 9 köy muhtarı üzerinde yapılmış olan bu araştırma 10 kişi üzerinde uygulanmıştır. Başlangıçta iki ayrı köy muhtarı ve köylüler üzerinde uygulanan bu araştırma farklılıkların daha derin incelenebilmesi için farklı profillere sahip 9 köy üzerinde uygulanmıştır. Çalışma grubumuzun % 100'ü erkeklerden oluşmaktadır. Köylerin adı güvenlik gerekçesi ile gizli tutulmaktadır. Fakat alfabeyle göre dokuz köy adlandırılmıştır ve parantez içinde sunulmuştur. Araştırmamızı kartopu ve maksimum çeşitlilik örnekleme ile birlikte uygulayarak en güvenilir bilgi ve bölgedeki farklı görüşlerin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Sahada karşılaşılan en büyük problem güven sorunu olmakla birlikte kartopu örneklem modelinin sağladığı samimi havadan dolayı bir miktar bu sorun aşılmıştır. Araştırma konusunun bölgenin en büyük sorunu olması ve yarattığı korkuyla birlikte güven ve kendini tam ifade de sorunlar yaşanmıştır.

Köylerde sağlık ocağı ve okul mevcudiyeti durumuna bakacak olursak elde edilen bulgulara göre köylerde sağlık kurumunun % 77,7 büyük oranda yok olduğu % 22 küçük bir oranın ise var olduğunu göstermektedir. Soruların açık uçlu olmasından dolayı alınan cevaplarda büyük çoğunluğun sağlık kurumlarına ulaşmada kent veya ilçe merkezine gittiği bilgisine ulaşılmıştır. Okullaşmada köylerde %77,7 büyük bir oranın var olduğunu gösterirken %22,2 küçük bir oranın yok olduğunu göstermekle birlikte okulsuz köylerin, köylerin boşaltılması ya da nüfusun azalmasından dolayı böyle bir durumu yaşadıkları da araştırma sonucu öğrenilmiştir. İlkokul haricinde orta ve lise dengi okulların ise olmadığı bu okullara erişim olanaklarının taşınmalı eğitimle sürdürüldüğü bilgisine ulaşılmıştır.

Kentin çekici özelliklerinden sağlık hizmetlerine ve okullara ulaşma kolaylığı kırdan kente göçün önemli nedenlerindedir. Kırsalın çekici hale getirilip göç vermesini engellemede kırsalda gerekli olan sağlık hizmetleri ve okullaşma önemli faktörlerdir. Kırsal kalkınmada gerekli olan nüfusun kırsalda tutulması, eğitim ve sağlık gibi sosyal tesislerin tamamlanmasıyla kentlere yönelen göçün hızının kesilmesine neden olacağı için kentlerde göç sonrası oluşacak sorunlarında önüne geçilmiş olacaktır (Dinler, 2001:304).

Köylerin elektrik, su ve yol dağılımıyla ilgili verileri değerlendirdiğimizde köylerde elektrik su ve yol olarak üç ayrı hizmetin bulunma oranı %66,6 gibi büyük oranı kapsarken %22,2'lik oranla elektrik ve yol olduğu bilgisine varılmıştır. Sadece % 11,1 lik oranla köyde sadece yol olduğu ve su ile elektriğin olmadığı sonucu çıkmıştır. Köylerde elektrikli ev aletlerinin (çamaşır makinası, bulaşık makinası vb.),köylerdeki elektrik ve su dağılımına paralel bir dağılım gösterdiği söylenebilir.

Köylerin ekonomik faaliyet alanlarına bakacak olursak; besicilik, tavukçuluk ve tarım olmasına rağmen bunların ev içi üretim miktarında yapıldığı görülmüştür. %100'lük oranla ev için üretim yapılan köylerde, iş olanakları noktasında verilen cevaplar , kırsal yerleşim yerlerine ait tesislerden ziyade devlet kurumlarında ya da sanayi noktasında iş olanaklarını düşündükleri görülmüştür. Görüşmecilerden elde edilen bilgilerde köylülerin önemli bir oranının devlet memuru veya işçi olduğu sonucuna da varılmıştır. Sosyal güvence konusunda sorulan sorularda ise çoğunun emekli olduğu bir kısmının zaten çalışan olduğundan dolayı sosyal güvenceye sahip olduğu sadece köylerdeki ekonomik faaliyetlerle geçimini sürdürenlerin ise tarım sigortasından faydalandığı görülmüştür. Tam bir rakam verilmediğinden dolayı bu dağılım yüzdeleştirilmemiştir.

"Kırsal yerleşim yerlerinde tarıma dayalı sanayilerin gelişmesini teşvik edici programlar uygulanması, emek yoğun bazı sanayi tesislerinin kırsal karakterli yörelerde kuruluşunun teşvik edilmesi, kırsal yörelerde el sanatlarının öğretilmesi, gelir getirici projelerin desteklenmesi" ile kırsal kalkınma sağlanabilir. İşsizliğin azaltılması ve yöredeki nüfusun istihdamını ile tarım dışı ek gelirlerle kırsal iticiliği bir anlamda aşılmış olacaktır (Dinler, 2001:3004). Ayrıca kırsalın kendi dinamiklerine bağlı olarak geliştirilen alanlarla insanlardaki tükenmişlik duygusu ve yabancılaşmanın da önüne geçilebilir. Bölgenin kaynaklarıyla yapılacak olan projeler veya teşvikler bölge insanının retoriğinde ve kendine güveninde de değişmelere neden olacaktır. Gelenekselin

diriltirilip yeni araçlarla geliştirilmesiyle kırsalın daha cazip getirilmesi sağlanabilir. Kentlerin üzerindeki işsizlik ve gizli işsizlik önenebilir.

Köylerde korucu varlığı ile ilgili dağılıma baktığımızda köylerde korucu varlığı %22,2 gibi düşük bir orana sahipken korucu yokluğu %77,7 dağılımına sahiptir. Köylerin boşaltılma oranı yani %44,4 ile korucu varlığını kıyasladığımız takdirde bazı köylerin korucu kabul etmemesine rağmen boşaltılmadığı görülmüştür. Bunun nedeninde çeşitlilik bulunmaktadır. Devletin boşaltmaya gelip boşaltmaktan vazgeçtiğini söyleyenlerin yanı sıra, köyün direnmesi sonucu boşaltılmadığı, köyün devletçi geleneğe sahip olduğundan bahsederek köylerin boşaltılmadığı görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir.

Köylerin terör nedeniyle boşaltılma durumu da incelenmiştir. Bu dağılıma göre boşaltılan köy dağılımı % 44,4 ile düşük orandayken boşaltılmayan köy %55,5 ile büyük oranı oluşturmaktadır. Çalışma grubumuza yöneltilen sorunların açık uçlu olmasından dolayı boşaltılan köylerin boşaltılma nedenleri hakkında alınmış olan cevapları analiz etmek gerekmektedir. (A) "Korucuları sevmemize rağmen korucuları almamak için direndik ve devletten baskı gördük. Köyü boşaltmadık fakat yine de korucu almadık.", (B-1) "Köyümüzde korucu var. Köydeki korucuların dışlanması görülmedi. Köy boşaltılması için baskı görmedik. Koruculuğa karşı çıkmadık diye de köy boşaltılmadı.", (B-2) "Diğer köylerde koruculuk ve boşaltma konusunda hem devletten hem de örgütten baskı görüldü. Yakın köylerde korucu olursa olsun olmazsa boşaltın denildi. Boşaltılan köylere geri dönüş bulunmakta Devlet destekliyor. Devlet tarıma ve hayvancılığa yeteri kadar destek vermektedir.", (C) "Köyde terörle ilgili herhangi bir boşaltma ve boşaltma için baskı oluşmamıştır. Köyümüzde korucular var ve köyde genel olarak kalanlar çiftçilikle uğraşıyorlar.", (E) "Köyde korucu yok. Koruculara karşı tutum olumludur. Köyde yakılan ev yok ve çoğu okuduğu ve çalıştığı için köy boşaltılmış. Köye doğru göç yok.", (F) Köyde korucu yok ve köy ikiye bölünmüş durumda ve bir kısmı PKK bir kısmı korucu olmuştur. Fakat bir kişi korucu olduğu için öldürüldü. Öldürülenin oğlu ise PKK'lı bir kızla evlendi. Koruculara yönelik dışlama tehlikeli boyuttaydı. Köy boşaltıldı. Ergani ilçesine yerleştiler. Fakat geri dönüş için devlet desteklemesine rağmen parayı alıp dönmediler. Köyler yazlığa döndü. Beleşten para kazanmayı seviyorlar. Ne verirsene ver inanç değişmiyor.", (G) "Köyde korucu yok. (Koruculara karşı tutum ile ilgili soru boş bırakılmış.) Köy boşaltılması konusunda hem devletten hem örgütten baskı görüldü ve devlet köyün güvenliğini neden göstererek köyü yakıp boşalttı. Fakat geriye dönüş yaşanmadı. Kimsenin maddi desteği alınmadığı için köye dönülmedi. Eğer böyle bir destek alınırsa doğulan yere daha rahat gidilecektir.", (H) "Köyün korucusu yok. (Koruculara karşı tutum sorusu boş bırakılmıştır.) Köyün boşaltılması konusunda hem devletten hem de örgütten baskı gördük. Devlet bizi terör nedeniyle değil güvenlik nedeniyle çıkarttı. Örgüt köylerinin olduğu bölgeye konuşlandığı için devlet bizi çıkarttı. Fakat örgütten çıkarılma konusunda baskı görmedik. Köy boşaltıldı ve evler yıkıldı. Geriye doğru göç yaşanmadı. Çünkü geriye dönüşün faydası olacağı kimse tarafından düşünülüyor. Bundan dolayı da kimse göçmüyor. Dönmek için finansal kaynak olması gerekli ve devlet maddi ve manevi tazminat vermesi gerekmektedir.", (I) "Köyün korucusu yok. (Korucularla ilgili tutum sorusu boş bırakılmış.) Köy boşaltılmasında örgütten değil devletten baskı görüldü ve korucu olun yoksa köy boşaltılacak denilmesine rağmen köyden kimse korucu olmadı. Bir gece yarısı köyü boşaltmaya geldiler fakat sonradan vazgeçtiler."

Köylerin boşaltılıp boşaltılmama konusunda korucu şartının koyulması bazı köyleri ikiye bölmüş bazıları ise şiddetle koruculuğa karşı çıkmıştır. Koruculuk ve devlet arasında kurulan kurumsal bağ koruculuk sisteminin örgütün ideolojisiyle çeliştiğini göstermektedir. Bazı köylerde koruculara karşı oluşan sosyal mesafe algısının olumsuz olduğu da görülmektedir. PKK terör örgütünün kırsalda yürüttüğü faaliyetlerden dolayı etkilenen kırsal alan bölgedeki göçün de temel nedenini oluşturmaktadır. Göçle birlikte azalan nüfus kırsal kalkınma için hazırlanacak projelerinde en büyük sorunu olan insan kaynağını etkilemektedir. Göçle birlikte yakın kentlere veya metropollere yönelen bu insanlar, işsizlik ile birlikte yaşanan yoksulluk köylerinde yaşanan şiddetin döngü olarak yaşanmasına neden olmuştur.

Köy boşaltılmasının terör üzerinde etki dağılımı da incelenmiştir. Bu dağılıma göre köy boşaltılmasının terörün bitmesinde olumsuz etkisi olduğu söyleyenler % 88,8 gibi büyük bir orana sahiptir. Köy boşaltılmasının terörün bitmesinde olumlu etkisi olduğu cevabına rastlanmamış fakat çekimser verenlerin ise %22,2 gibi düşük bir orana sahip olduğu görülmektedir. Köy boşaltılmasının olumsuz etkisine yönelik çalışma grubunun verdiği nedensel açıklamalar incelenecek olursa: (B2) "Kısa vadede köy boşaltma devletin yararına oldu ama uzun vadede milletin aleyhine ve sürecin aleyhine terörün faydasına işledi.", (E) "Bizim köyde boşaltılma olmamasına rağmen başka köylerden göç oldu. Suriyeli mülteciler nasıl huzursuzsa herkes yerini yurdunu terk ettiğin de huzurlu olamaz ve bundan dolayı da köy boşaltılmalarında terörü daha fazla arttırdı. Suriyeli mültecilerin evlerine dönmek için neler vermezler ki.", (F) "Köylerin boşaltılmasında devlet taraftarları PKK yaktı dedi PKK taraftarları devlet yaktı dedi. Halkın kaderine teslim edilmesiyle krize ve terörün artmasına neden oldu. Köy yakmaları devlete mal ederek örgüt kullandı ve çünkü örgütün şimdiye kadar eylem planını sürükleyen en güçlü unsur devleti kötileyerek insanları devlete düşman etmekte ve güç kazandı. Örgüt tarafından en çok verilen

duygu ise ezilmişlik duygusu. Eziklik duygusuyla sürekli devlet bana eksik veriyor psikolojisini yaşıyor. Baktığın zaman oysa eksik bir şey yok.", (G) "Köyler yakıldığı zaman doğup hiç bilmediğimiz ortama alışık olamadığımız yerleşim yerine gelmek zorunda kaldık. Gençlerden ziyade yaşlılarımız çok sıkıntı çekti daha fazla üzüldüler içlerine attılar ve hastalananlar bile oldu. Köy boşaltılmaları sonucu işsizlik arttı terörün orda olması bizi etkiledi. Bırakın gece ekim alanlarına gitmeyi gündüz bile gidemiyorduk.", (H) "Köyler yakıldığı zaman köylünün devlete karşı bir önyargısı oluştu. Devlet koruyucu değil, işin kolayını seçti, köyü boşalttı. Devlet yeteri kadar tazminat vermediği için halkın devlete karşı güven duygusu kalmamıştır. Köy boşaltılmalarının hiçbir yararlı yanı yoktur. Kişiler kendi anayurdundan çıkarılıp hiçbir destekte bulunulmayıp işgüzarların eline atılmıştır.", (I) "İki tane şehidimiz vardır. Devlete olan güvenimiz kalmadı."

Köy boşaltılmasıyla terörü önlemenin olumlu etkisinin olmadığını söyleyenler köy boşaltılmasının kendilerinde yarattığı devlete karşı oluşan güvensizlik, örgütle devlet arasında kalmanın verdiği korku ve endişe gibi olumsuz duygu geliştirmelerine neden olmuştur. Bölge halkı köy yakılması sonucu yaşanan göçle birlikte işsizlik yoksullukla karşı karşıya kalmıştır. Terk edilen yerlerdeki bağların zorunlu kopması ekonomik sorunların yanı sıra kültürel ve psikolojik sorunların şiddetini de artırmıştır. Yaşanan göçler güvensizlik, yalnızlık, kaygı ve umutsuzluğa neden olmakla birlikte var olan şiddetin bitirilmesinden ziyade terör örgütünün ideolojik söyleminin taraftar bulmasının kolaylaşmasına hizmet ederek terörün şiddetlenmesine neden olmuştur.

Araştırma kapsamına alınan bireylere terörün sona erip, ermeyeceği konusundaki görüşleri de sorulmuştur. Çalışma grubunun terörün biteceğine dair %60 umutlu sahibi olduğu %40'ın ise umutsuz olduğu görülmüştür. Terörün bitmesinde devletin rol sahibi olduğu % 60 olarak en yüksek orana sahipken halkın rol sahibi olmayı kabul etmediği görülmüştür. Hem devlet hem de halk rol sahibi %10'luk dilime sahipken terörün bitmesinde ne devlet ne de halk rol sahibidir diyenlerin oranı % 10'luk dilime sahiptir. % 20'lik oranda soruya cevap vermemiştir. Sorulara verilen cevapların nedensel açıklamasını incelenecek olursa: "Terörün bitmesi hiçbir zaman gerçekleşmez. Ekonomiyle ilgisi yoktur. Birinin çıkarı olduğu için kısırtılır. Rantla ilgilidir terör meselesi. Bizim millet de çabuk canıyor. Yasağı seviyor ve yasaklanan şeyin inadına inadına gidiyor. Kürtçe yayın yapılsın denildi yapıldı. Anadilde eğitim isteniyor ama Siverek'in ayrı buranın ayrı. Hoca vaazları Kürtçe veriyor anlamıyoruz. Van'ın Kürtçesini hiç anlamam mesela. Barış süreci boştur. Anadil diyorlar, eğitim veriyorlar. Sonra Apo özgür olsun diyorlar. Sonra bölgeyi isteyecekler. İsteklerin sonu gelmeyecek. Çıkar kavgaları bitirmez. Ekmek kavgası değil kolay para kazanma meselesi. Bende olsam bu sorunu bitirmem. Milletten kendi arasında da fikir birliği yok bu bölgede. Güneydoğuda insanlar fikir farklılıklarına doğru gidiyor. Kepenk kapatmalarda adamlar eolerine ekmek götüremiyor. Erkeksen kapatma diyor. Karşıda duramıyor. Ama kepenk kapatmakta istemiyor. Devlet pasif kalıyor. Bana 200 Türk lirası ceza gelse kim kapatabilir. Polis dikerek bir şey yapamazsın. Güvenlik girdiği zaman tepki veriyorlar. Oturduğum bölgede bütün her yer kapalıydı. Bir tek kahve açıldı ve korucular olarak biz çay içiyorduk. Bir telefon geldi adamın rengi attı ve kahvesini hemen kapattı. Sokak olaylarına çözüm bulunursa kepenk kapatma olaylarına da çözüm bulunur. Diyarbakır'da semtten semte olaylarda fark var. Orada da oturan halka bağlıdır. Millet kendi arasında ayrılığa düşüyor. Bizim yakınımda Çermik'te olaylar yok. Çünkü zihniyet farklıdır. Zihniyetin değiştirilmesi gerekir. Mesela terörü desteklemeyen köyler kalkmadı. Köye dönüş programı ise tamamen para yedirmedi.", (B2) "Kırsal kalkınmada siyasilerin tutumu çok önemlidir. 30 yıldır devam eden şey 10 yılda bastırılıyorsa siyaset çok önemlidir terörün bastırılmasında. Terörün artmasında geri kalmışlık önemlidir. Milletten refah düzeyi yükselirse terör olmaz. Gençlerin uğraş alanlarının olması lazım, başboşluk olmadı mı terör ilerlemez.", (C) "Sorunların çözümü ancak devlet vatandaşa kucaklaştığında gerçekleşir. Halk devleti yanında hissetmeli, devlet olmazsa halkta olmaz. Bizim bölgemiz sakindir. Devletle iç içeyiz.", (D) "Sadece bir terör hikâyesi var köyün o ise köye doğru gelen teröristlerin ihbarı sonucu sıcak takip yapılmış ve grup köye yetişmeden çembere alınır ve yok edilir. Öyle ki teröristlerin köyün çobanına bile gözükmediği söyleniyor. Köy yapı olarak tamamen akraba ve köyde ağalık sistemi yok. Köyde şeyhlik mevcut ve köylü için önemli olan tek şey ekilecek arazisinin olmasıdır.", (E) "Devletten beklenti yok, sadece iş olanakları bakımından. Devletten fabrika cami, yol köprü ve maddi destek istedik.", (F) "Sorunun çözümü için devlet vatandaşa bütünleşmeli. İş sahibi olmak, istihdam istemektedir. Devlette adamın olmazsa alınmaz olarak görülmekte ve devlet iş verme makamı olarak torpilinde aracı olarak görülmektedir. Devlet yıktığı yerleri onarıyor. Ama yerine ulaşmadığı düşüncesi hâkim. Anadilde eğitim fırıldak siyaset aletidir. Rasyonel olarak kimse istemiyor. Bunun sebebinin din derslerinin kaldırılıp yerine Kürtçe derslerinin koyulmasını istemelerinde görmekteler. Mesele dini yapıyı zayıflatmaktır. Kürtçe dersi halk eğitimlerde öğretilmelidir. Sabit bir Kürtçe olmadığı için ideoloji ön plana çıkarılarak bunun üzerinden siyaset yapılıyor. Asalak gibi yaşayanlar var. Sosyal yardımlaşmayı babalarının çiftliği olarak görenler oldu. Önemli olan üretkenliği öğretmektir. Üniversite mezunudur çobanlık yapmakta ve halen ilköğretim çocuğu gibi babadan harçlık almaktadır. Din, kültür ve kendi kendini yönetme sanatını öğretmek gerekir. Köylerin boşaltılmasında devlet taraftarları PKK yaktı dedi PKK taraftarları devlet yaktı dedi. Halkın kaderine teslim edilmesiyle krize ve terörün artmasına neden oldu.", (G) Terörün bitmesi için gasp edilen haklarının iade edilmesi ve bölgeye sanayi olarak iyi yatırım yapılarak iş

alanlarının çoğaltılmasıyla mümkündür.”, (H) “Terörün bitmesi demek bölgenin kalkınması demek değildir. Devletin bölgeye sanayiye getirmesi lazım ve iktidarın zihniyetinin değişmesi gerekmektedir. Devletin bu meseleyi silahlı değil de demokrasi ve çoğunlukla çözmesi gerekmektedir. Günümüzde de görüldüğü gibi devlet terörü engellemede başarılı olamamıştır. Hatta kendi halkına zarar verdiği için terörün ekmeğine yağ sürmüştür.”, (I) “Devlete olan güvenimiz kalmamıştır bu yüzden terörün bitmesi zor. Çünkü terör köye geldiğinde devlet teröristleri köye almayın diyordu bize haber verin diyordu. Gece yarısı köyü bastıklarında ateş açtılar ve bizde devleti aradık. Geleceğiz dediler sabah 8:30 da geldiler ve tutanak tuttular. Geldikleri gibi bize kaç ölü kaç yaralı var dediler. Demek ki bizi öldürselerdi devlet bize sahip çıkmayacaktı. Bu olaydan sonra devletten ne bekleyebilirim ki.”

Terörün bitebilmesi için gerekli olan inancın oluşumu büyük oranı sağlarken önemli bir oranda terörün bitemeyeceği inancına sahiptir. Bitemeyeceği inancına sahip olanlar sistemin tamamen değişmesinden yana olanlar olmakla birlikte, mevcut iktidar tarafından yapılan tüm iyileştirmelere karşı önyargılı olduğunu savunmaktadırlar. Maksat üzüm yemek değil bağcıyı dövmek sözünde olduğu gibi ne yapılırsa yapılsın olumlu bir yanıt alınamayacağını fikrindedirler. Oluşan güvensizlik duygusuyla birlikte bölgede oluşan dengelerin elde ettikleri ekonomik çıkarları yani gücü iade etmek istemeyecekleri görüşündedirler. Buna karşın olumlu fikir sahibi olanların ise bölgeye altyapı yatırımlarının getirilmesiyle, sanayi tesislerin kurulmasıyla ve istihdamın artırılmasıyla, bozulan dini yapı ve devlete karşı oluşan önyargının onarılmasıyla terörün biteceği inancındadırlar. Gençlerin işsizlik sonucu terörist faaliyetleri destekledikleri ve gençlere iş sahaları açılarak uğraş edilmeleri sağlanabilir ve terör için önemli olan insan unsuru bu şekilde azaltılabilir görüşündedirler.

Sonuç ve Öneriler

Birçok ögeyi içinde barındıran terör, bulunduğu bölge için çözüm üretilmesinde siyasal, sosyolojik, ekonomik, hukuksal, felsefi, etiksel açıdan değerlendirilerek rasyonel eylem bakımından nedeni ve amacı belirlenebilir (Akkaya, 2009: 344). Terörün bölgede yaptığı yıkımın bir yönü olarak kırsal kalkınma siyasal, sosyolojik, ekonomik, hukuksal felsefik ve etiksel açıdan değerlendirilerek çözüme ulaştırılabilir. Bölgede ki kırsal kalkınmanın önündeki engeller terör, göç, altyapı eksikliği, üretim eksikliği, sanayi eksikliği ve halkın kırsal ekonomik faaliyetlerin kar oranının düşük bulması sıralanabilir. Terörden dolayı bölge halkının ekim yerlerine ulaşmada sorun yaşaması kırdan kente göçün nedeni olmakla birlikte kırsal alandaki nüfusun ve altyapı yatırımlarının da azalmasına neden olmuştur. Kırsal göç, gelişmekte olan diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de toplumsal ve ekonomik gelişim ve değişimin en önemli belirleyici unsurlarından birisidir. Bölge, dağınık yerleşimden dolayı geçmişteki kırsal kalkınma projelerinin de ekonomik külfetini artırmakta ve kırsal alanda aktif çatışmalarla birlikte kırsal geri kalmışlık ortaya çıkmaktadır. Terörün bitmesiyle birlikte üretim için gerekli olan en önemli unsur yani insanın tekrar kırı çekici bularak geriye göçün gerçekleşmesi gerekmektedir. Bölge halkının çözüm noktasında devleti göstermesi uzun yıllar süren terörün retoriklerinin de bir parçasıdır. Kullanılan dilin şikâyet kökenli olması çözüm noktasında devletin sorumlu tutulması bölgede terörün bitmesi için yapılacak hamlelere insanların ufuklarını açacak cümleler kurmasını sağlayacak dilinde geliştirilmesi gerekmektedir. Halkın terör söylemini bırakarak ufuklarını genişletecek cümleler kurulmalı ve bu cümlelerle kendini gerçekleştirme etrafında bütünleşme sağlanmalı. Fabrikalaşma denilince sadece kentler etrafında kurulan tesisler yerine köyler etrafında kurulacak tarım ve hayvancılığa dayanan tesisler düşünülmelidir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin ekonomisi ve kalkınması 1980’den sonra terör olaylarıyla birçok yönden etkilenmiştir. Terörden dolayı ekonomik durumu sarsılan ve terörden etkilenmiş birçok aile çocuklarını terörden uzaklaştırmak amacıyla bölgeden göç etmiştir. Göçle birlikte özellikle kırsal nüfusun önemli bir kısmının can ve malının emniyeti için kentlere yönelmesinden dolayı göç alan kentlerin altyapı sorunlarının artmasıyla birlikte işsizlik gibi sorunların ve bu sorunların terör örgütüne taraftar toplamada kullanılmaktadır. Bundan dolayı kırsal kalkınmanın geliştirilmesi ve kırsalın cazip hale getirilmesi gerekmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde terörün yarattığı güven sorununun çözülerek kırsal kesim insanları için terörün yarattığı olumsuzlukların en başında olan işsizlik sorunu çözümlenmelidir. Günümüz toplumunun sanayi ötesi olmasıyla birlikte yeniden dirilen yerelliğin ve yerel ürünlerin imalatıyla bölgede ki işsizlik azaltılabilir ve kırsal kalkınma için gerekli olan göçün azaltılması sağlanabilir. Bölgedeki terörün de retoriklerini oluşturan bölgeler arası gelişmişlik dengesizliği ancak geri kalmış bölgelerin gelişme hızını artırarak diğer bölgelere yaklaşması sağlanabilir (Akan, Arslan, 2008: 69).

KAYNAKÇA

- AKKAYA, C. (2009). Toplumsal Bir Problem Olarak Şiddet. N. Adak. (Ed.) Sosyal Problemler Sosyolojisi: Dünyadan ve Türkiye’den Örnekler. (s. 327-350). Ankara: Siyasal
- AKAN, Y., Arslan, İ. (2008). Göç Ekonomisi Türkiye Üzerine Bir Uygulama. Bursa: Ekin
- ALTUĞ, Y. (1995). Terörün Anatomisi. İstanbul: Altın

- ARON, R. (2010). Sosyolojik Düşüncenin Evreleri. K. Alemdar (Çev.). İstanbul: Kırmızı
- CAN, M., Esengün, K. (2007). Avrupa Birliği Kırsal Kalkınma Programlarının Türkiye'nin Kırsal Kalkınması Açısından İncelenmesi: SAPARD ve IPARD Örneği, GÖÜ. Ziraat Fakültesi Dergisi, 24 (2), 43-56
- DİNLER, V., İçli, T. (2005). Suç ve Yoksulluk: Isparta Örneği, http://www.academia.edu/642229/Suc_ve_Yoksulluk_Etkiselligi_Isparta_Cezaevi_Ornegi
- DİNLER, Z. (2001). Bölgesel İktisat: Genel Olarak ve Türkiye'de Bölgeler Arası Gelişmişlik Farklarının Ortaya Çıkışı ve Azaltılmasına Yönelik Politikalar. Bursa: Ekin
- Dokuzuncu Kalkınma Planı, (2006), <http://www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/View/13744/plan9.pdf>
- ERGİL, D. (1980). Türkiye'de Terör ve Şiddet: Yapısal ve Kültürel Kaynakları. Turhan: Ankara
- GİRAY, F.H., Akın, A., Gün, S., Kırsal Kalkınmada Yeni Perspektifler, http://www.agri.ankara.edu.tr/economy/1189_1205572781.pdf
- IVES, P. (2011). Gramsci'de Dil ve Hegemonya. E. Ekici (Çev.). İstanbul: Kalkedon
- SEVİM, Y., (2001). "Terör Nedeniyle Elazığ'a Göç Eden Ailelerin Çocuklarının Eğitim Durumu", F.Ü., Sosyal Bilimler Dergisi, C:11, S:2, s:259.
- SEVİM, Y., (2009). Terör Mağdurları :Geriye Göç Çözüm mü?, I. Uluslararası Terör ve Sınırı Aşan Suçlar Sempozyumu, Polis Akademisi ve İçişleri Bakanlığının Katkılarıyla, Antalya.
- SOYVURAL, M. (1997). Terörizmin Anatomisi. Ankara: Lazer
- TAVLAŞ, N. (1995). "Terörü Tanımlamak", Strateji, 2.125-131
- TURNER, J.H., Beeghly, L., Powers, C.H. (2010). Sosyolojik Teorinin Oluşumu. Ü. Tatlıcan (Çev.). İstanbul: Sentez
- YILDIRIM, A. (2004). Kentleşme ve Kentleşme Sürecinde Göçün Suç Olgusu Üzerindeki Etkileri, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ens.
- YILDIRIM, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin